[2021] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 617

ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਚਿੰਤਪਾ ਪਾਟਿਲ

ਬਨਾਮ

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ

(2013 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1348)

02 ਮਾਰਚ, 2021

[ਆਰ. ਐੱਫ. ਨਰੀਮਨ ਅਤੇ ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860: ਐੱਸ.302 - ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ - ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦਾ ਆਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਟਦਾ ਸੀ- ਭਿਆਨਕ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸੌਂ ਗਈ- ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਭਰਾ ਫਸਲ ਦੀ ਵਾਢੀ ਲਈ ਖੇਤ ਜਾਣ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਫਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ- ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐੱਸ. 302 ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ- ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ- ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਰੱਖੀ ਗਈ: ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰੀ ਮਾਹਰ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮਿਲੀ ਰੱਸੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। - ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਰੀਰਕ ਵਿਰੋਧ ਝਲਕਦਾ ਹੈ- ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਜਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਡਾਕਟਰੀ ਮਾਹਰ ਨੇ ਖੁਦ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। - ਇਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਕਤਲੇਆਮ ਸੀ- ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਰਾਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ - ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੇ ਘਰ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਰੁਕੇ ਸਨ- ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸੁਹਿਰਦ ਸਨ- ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ- ਨਾਲ ਹੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-1 ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ- ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ- ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸਬੂਤ- ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲਿੰਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਸੀ - ਇਸਤਗਾਸਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇੱਕ ਵੀ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ

ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872: ਐੱਸ.106 - ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ - ਐੱਸ.106 ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਹੇਠ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਆਖਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ - ਐੱਸ.106 ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੁਢਲੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ - ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ, ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏਗਾ, ਜਾਂ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪਏਗਾ - ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਕਤਲੇਆਮ ਸੀ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ: ਇਰਾਦਾ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਨੋਰਥ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੜੀ ਖੇਡਦਾ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ: ਝੂਠੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਹਾਲਾਤ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚੇਨ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ: ਦੋ ਵਿਚਾਰ - ਜੇਕਰ ਦੋ ਨਜ਼ਰੀਏ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਤਾਂ ਲਾਭ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਨੇ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਮਾਹਰ ਵਜੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ। 24 ਮਾਰਚ 2003 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਅਗਾਊਂ ਮੌਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹੇਠ, ਮੌਤ ਦਾ ਸੰਭਾਵੀ ਕਾਰਨ 'ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਦਮ ਘੁੱਟਣਾ' ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 19 ਜੂਨ 2003 ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-6 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ 'ਲਟਕਣ ਕਾਰਨ ਦਮ ਘੁਟਣ ਕਾਰਨ ਕਾਰਡੀਓ ਸਾਹ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ' ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਨੇ ਮੰਨਿਆ, ਕਿ ਆਤਮਘਾਤੀ ਜਾਂ ਘਾਤਕ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਗਰਦਨ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਲਿਗਚਰ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ

ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਕੇ, ਉਸਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਇਹ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮਿਲੀ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਫਾਹਾ ਲਗਾ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ, ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਝਲਕਦਾ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ, ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਹਿੰਸਾ ਜਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਡਾਕਟਰੀ ਮਾਹਰ ਨੇ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ 'ਲਟਕਣ ਕਾਰਨ ਦਮ ਘੁੱਟਣਾ' ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਕਤਲੇਆਮ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 13, 15, 17, 18][625- ਏ-ਸੀ, ਈ-ਐੱਫ; 626-ਸੀ-ਡੀ]

ਈਸ਼ਵਰੱਪਾ ਉਰਫ ਦੂਪਦਾ ਈਸ਼ਵਰੱਪਾ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2019) 16 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 269 – 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਮੋਦੀ ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਜੁਰੀਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ ਅਤੇ ਟੌਕਸੀਕੋਲੋਜੀ 23 ਵੀਂ ਐਡਨ. ਪੀ.572 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਦੇ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਹੇਠ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖੇ ਗਏ ਆਖਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਬੋਝ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਵੀ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਕਤਲੇਆਮ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 22, 23][628- ਏ-ਸੀ, ਸੀ-ਡੀ]

ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2009) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 415 : [2009] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 725; *ਗਾਰਗੀ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ* (2019) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.738; *ਤ੍ਰਿਮੁਖ ਮਾਰੋਤੀ ਕਿਰਕਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ* (2006) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 681 : [2006] 7 ਪੂਰਕ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 156; *ਪੋਨੁਸਾਮੀ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ* (2008) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 587; [2008] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 303 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ

3. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ, ਕਿ ਗਲਤ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਹਾਲਾਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੇ

ਨੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਚੇਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 24][628- ਡੀ-ਈ]

4. ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਰਾਦਾ ਚੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਨੋਰਥ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੜੀ ਖੇਡਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-3 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਰੁਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸਨ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੜੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 26, 27, 30][628- ਐੱਚ; 629-ਏ-ਸੀ; 630- ਐੱਫ]

ਅਨਵਰ ਅਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 166 – 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਾਸ਼ੀ ਰਾਮ (2006) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 254:[2006] 8 ਪੂਰਕ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 501 - ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

5. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਤਾਂ ਲਾਭ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਇੱਕ ਵੀ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 32, 34 [631- ਏ, ਜੀ-ਐੱਚ; 632-ਏ]

ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 116 : [1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 88; *ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ* (2019) 19 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 447 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਜੀ. ਪਾਰਸ਼ਵਨਾਥ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2010) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 593: [2010] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 377; *ਬਾਬੂ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ* (2010) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 189:[2010] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1039 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2010] 10 ਐਸਸੀਆਰ 377	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 5**
[2010] 9 ਐਸਸੀਆਰ 1039	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 8**
(2019) 19 ਐਸਸੀਸੀ 447	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 9**
(2019) 16 ਐਸਸੀਸੀ 269	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 16**
[2009] 9 ਐਸਸੀਆਰ 725	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 19,20**
(2019) 9 ਐਸਸੀਸੀ 738	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 21**
[1985] 1 ਐਸਸੀਆਰ 88	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 24**
[2006] 7 ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਆਰ 156	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 20**
[2008] 6 ਐਸਸੀਆਰ 303	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 20**
(2020) 10 ਐਸਸੀਸੀ 166	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 29**
[2006] 8 ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਆਰ 501	**ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ**	**ਪੈਰਾ 31**

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2013 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1348

2005 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 46 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਨਿਆਂਇਕ ਦੇ 01.10.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਐਸ ਮਹੇਂਦਰਨ, ਸਚਿਨ ਪਾਟਿਲ, ਰਾਹੁਲ ਚਿਟਨਿਸ, ਆਦਿਤਿਆ ਏ ਪਾਂਡੇ, ਜੀਓ ਜੋਸੇਫ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਬੀ.ਆਰ.ਗਵਈ, ਜੇ.

1. ਇਹ ਅਪੀਲ 2005 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 46 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਨਿਆਂਇਕ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਇਸਲਾਮਪੁਰ ਨੇ 2003 ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 39 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 (ਛੋਟੇ 'ਆਈਪੀਸੀ' ਲਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ।

2. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 8 ਜਾਂ 9 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜੈਸ਼੍ਰੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਮੁੰਦਿਆਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-3-ਅੰਨਦੀਬਾਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-5-ਰਾਮਚੰਦਰ ਚਿੰਤੱਪਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵੱਖਰਾ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇੱਕੋ ਘਰ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਹਿੱਸਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦਾ ਆਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਲਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ ਅਤੇ ਕੁੱਟਦਾ ਸੀ। 23 ਮਾਰਚ 2003 ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸੌਂ ਗਏ। 24 ਮਾਰਚ 2003 ਦੀ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ, ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਜਵਾਰ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਦੀ ਵਾਢੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਕਣ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੈਸ਼੍ਰੀ ਨੇ ਫਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-4- ਰਾਮਚੰਦਰ ਸ਼ੰਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-5 ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-5 ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-4 ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-5 ਨੇ ਪਿੰਡ ਪੰਜੁੰਬਰੇ ਵਿਖੇ ਜਾ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-5 ਕੋਕਰੂੜ ਥਾਣੇ ਜਾ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-5 ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਐਡ ਨੰ.13/2003 ਦਰਜ ਹੋਣ ਲਈ ਆਈ. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਗਾਊਂ ਮੌਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਤ ਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਾਰਨ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਦਮ ਘੁੱਟਣਾ ਸੀ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

3. ਕੇਸ ਸਿੱਖ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ।

4. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ. ਮਹੇਂਦਰਨ, ਸਿੱਖਿਅਕ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਚਿਨ ਪਾਟਿਲ, ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

5. ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੇਂਦਰਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਕੇਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸਤਗਾਸਾ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜੀ. ਪਾਰਸ਼ਵਨਾਥ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

---

[1] (2010) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 593

6. ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੱਤਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਜੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-6- ਡਾ. ਕਿਸ਼ੋਰ ਪਟਕੀ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ, ਕਿ ਸਬੂਤ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਈਸ਼ਵਰੱਪਾ ਉਰਫ਼ ਦੁਪਦਾ ਈਸ਼ਵਰੱਪਾ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

7. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬੋਝ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 3 ਅਤੇ ਗਾਰਗੀ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ 4 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

8. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਰਾਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇਰਾਦੇ ਵਜੋਂ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਾਬੂ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

9. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਇੱਕ ਬਰੀ ਹੋਣ ਵੱਲ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵੱਲ ਝੁਕਣਾ, ਲਾਭ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

10. ਸ਼੍ਰੀ ਸਚਿਨ ਪਾਟਿਲ, ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਾਸ਼ੀ ਰਾਮ 7 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਸਹੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

11. ***ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ***[8] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

---

[2] (2019) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 269

[3] (2009) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 415

[4] (2019) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 738

[5] (2010) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 189

[6] (2019) 19 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 447

[7] (2006) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 254

[8] (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 116

“153. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ:

(1) ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਹਾਲਾਤ "ਲਾਜ਼ਮੀ ਜਾਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ" ਅਤੇ "ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ" ਨਹੀਂ। ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਸਹਿਬਰਾਓ ਬੋਬਡੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1973) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 793 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ "ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ "ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਵਿਚਕਾਰ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਬਣਾਇਆ : [ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਪੈਰਾ 19, ਪੀ. 807 : ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਪੀ. 1047]

> "19. ... ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਇੱਕ ਮੁਢਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਅਤੇ 'ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਨਸਿਕ ਦੂਰੀ ਲੰਬੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਸਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੰਡਦਾ ਹੈ। "
>
> (2) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਰਿਕਲਪਨਾ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਸਿਵਾਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ,
>
> (3) ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ,
>
> (4) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ
>
> (5) ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੰਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

154. ਇਹ ਪੰਜ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਿਧਾਂਤ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

12. ਇਹਨਾਂ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਆਓ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ।

13. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ-6-ਡਾ. ਕਿਸ਼ੋਰ ਪਟਕੀ ਵੱਲੋਂ ਮੈਡੀਕਲ ਮਾਹਿਰ ਵਜੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਡਾ.ਤੰਬੋਲੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। 24 ਮਾਰਚ 2003 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਅਗਾਊਂ ਮੌਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਐਕਸ.-15) ਵਿੱਚ, PW-6 ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹੇਠ, ਮੌਤ ਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਾਰਨ 'ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਦਮ ਘੁੱਟਣਾ' ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 19 ਜੂਨ 2003 ਨੂੰ ਡਾ. ਕਿਸ਼ੋਰ ਪਟਕੀ ਅਤੇ ਡਾ. ਤੰਬੋਲੀ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਕਸ.-16) ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ 'ਲਟਕਣ ਕਾਰਨ ਦਮ ਘੁਟਣ ਕਾਰਨ ਕਾਰਡੀਓ ਸਾਹ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ' ਸੀ। ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ PW-6 ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

14. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ -6 ਦੀ ਜਿਰਹਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋਵੇਗਾ:-

> "ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਜਾਂ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਰਦਨ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਲਿਗਚਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਐਡਵਾਂਸ ਡੈਥ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਇਹ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਆਰਟੀਕਲ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਤਮਘਾਤੀ ਫਾਂਸੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਫਾਂਸੀ ਜਾਂ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਵਿਰੋਧ ਮੇਰੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। "

15. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰੀ ਮਾਹਰ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਜਾਂ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਗਰਦਨ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਲਿਗਚਰ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਇਹ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ ਨੰਬਰ 1 ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਰੱਸੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੰਕੇ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਫਾਹਾ ਲਗਾ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਝਲਕਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

16. **ਈਸ਼ਵਰੱਪਾ ਉਰਫ਼ ਦੂਪਦਾ ਈਸ਼ਵਰੱਪਾ (ਸੁਪਰਾ)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੋਦੀ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਵਿਗਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:-

> "7. ਮੋਦੀ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਜੁਰੀਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ ਐਂਡ ਟੌਕਸੀਕੋਲੋਜੀ ਵਿੱਚ, 23ਵੀਂ ਐਡ., ਪੀ. 572 ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:
>
> > "ਘਾਤੀ ਫਾਂਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੁਰਲੱਭ, ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ

ਪੀੜਤ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਜਾਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੁਆਰਾ ਬੇਹੋਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਨੇੜੇ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ”

17. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਹਿੰਸਾ ਜਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਡਾਕਟਰੀ ਮਾਹਰ ਨੇ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ 'ਲਟਕਣ ਕਾਰਨ ਦਮ ਘੁੱਟਣਾ' ਸੀ।

18. ਇਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਕਤਲੇਆਮ ਸੀ।

19. ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਭਰੋਸੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋਵੇਗਾ:-

"23. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਥਿਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਪਤੀ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ।

20. **ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ (ਸੁਪਰਾ)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, **ਤ੍ਰਿਮੁਖ ਮਾਰੋਤੀ** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਿਰਕਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ[9] ਅਤੇ **ਪੋਨੂਸਾਮੀ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ**[10]**।** ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:-

> "26. ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹਿੰਸਾ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਕਸੂਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 2 ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਚੋਲੇ, ਪੀਡਬਲਯੂ 4 ਅਤੇ 5 ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੇਠ ਅਦਾਲਤਾਂ. ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ..."

21. ਗਾਰਗੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋਵੇਗਾ:-

> "33.1. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖੀ ਗਈ ਥਿਊਰੀ" ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਛੱਤ ਹੇਠ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਇਸਦੇ ਮੁਢਲੇ ਬੋਝ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਵਲ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (1974) 4 ਐਸਸੀਸੀ 193 ਵਿੱਚ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 197, ਪੈਰਾ 10)
>
> > "10. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 106 ਦੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਮ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਬੋਝ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ, ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇਗਾ, ਜਾਂ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ

---

[9] (2006) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 681

[10] (2008) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 587

ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

22. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਦੇ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਹੇਠ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖੇ ਗਏ ਆਖਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਬੋਝ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏਗਾ, ਜਾਂ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪਏਗਾ।

23. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੌਤ ਕਤਲੇਆਮ ਸੀ।

24. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਇਕ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ, ਕਿ ਝੂਠੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਹਾਲਾਤ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਚੇਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ **ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ (ਸੁਪਰਾ)** ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

25. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-5-ਰਾਮਚੰਦਰ ਚਿੰਤੱਪਾ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਮੁਖਬਰ ਸੀ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਵਾਰ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਵੱਢਣ ਲਈ ਖੇਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਫਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ 2003 ਦਾ ਐਡ ਨੰ: 13 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ | ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-4-ਰਾਮਚੰਦਰ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗਵਾਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ।

26. ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਰਾਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਰਾਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿੰਕ. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-3-ਆਨੰਦੀ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਰਹਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋਵੇਗਾ:-

"....ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਰੁਕੇ ਸਨ ... ।"

27. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3-ਆਨੰਦੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਸਦੇ ਘਰ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਰੁਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

28. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ -1- ਨਿਵਰਤੀ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ. ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

29. ***ਅਨਵਰ ਅਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ*** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋਵੇਗਾ:-

"24. ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਰਾਦਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਦਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰੋ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਬਾਹਰੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ 1995 ਪੂਰਕ (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 80 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਰਾਦਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਇਸਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਾਬੂ [ਬਾਬੂ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ, (2010) 9 ਐਸਸੀਸੀ 189 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤੋਲਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: [ਬਾਬੂ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ, (2010) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 189], ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਪੀ.ਪੀ. 200-01)

"25. ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਯੂ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਕਿਸ਼ਨਪਾਲ, (2008) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 73, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ।

[11] (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 166

ਹਾਲਾਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਪੀ.ਪੀ. 87-88, ਪੈਰਾ 38-39)

'38. ... ਇਰਾਦਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ।

39. ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇ ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਬੂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਇਰਾਦਾ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਦਾ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਮਹੱਤਵ ਗੁਆ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸਬੂਤ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਯਕੀਨਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮਨੋਰਥ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਜੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

26. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤੋਲਦਾ ਹੈ। (ਵੀਡੀਓ ਪੰਨਾਯਾਰ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਐਨ. ਸਟੇਟ, (2009) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 152"

30. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੜੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

31. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ **ਕਾਸ਼ੀ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ)** ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ, ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੈਰ-ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕੇਵਲ ਖੋਜ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਕੜੀ ਵਜੋਂ, ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕੜੀ ਵਜੋਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

32. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਤਾਂ ਲਾਭ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਵੇਗਾ। **ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ (ਸੁਪਰਾ)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ:-

> "**163**. *ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤੇ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁੰਝ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਦੋ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਜਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਕਾਲੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1973) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ808 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ: [ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਪੈਰਾ 25, ਪੀ.820: ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਅਪਰਾਧੀ) ਪੀ. 1060]*
>
> > *"ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਧਾਗਾ ਜੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਸਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਵੱਲ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ। ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"*

33. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, **ਦੇਵੀ ਲਾਲ (ਸੁਪਰਾ)** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:-

> **"19.** *ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਪਦੰਡ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼' ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਕੇਸ ਵਿਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। "*

34. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡੋ ਜੋ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਇੰਨੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਇੱਕ ਵੀ ਅਪਰਾਧਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

MANJEET SINGH
E. No. P/1882/2007 Advocate
Chamber No. 417 2nd Floor
Civil Courts, Rajpura
Mobile: 98726-56669